

Marian Dygo, *Mulier fortis. Studia nad Prologiem w Vita Dorotheae Montoviensis Jana z Kwidzyna*, Wydawnictwo DiG: Warszawa 2023, ss. 284 [recenzja].

Publikacja prof. Mariana Dygi *Mulier fortis. Studia nad Prologiem w Vita Dorotheae Montoviensis Jana z Kwidzyna* (Wydawnictwo DiG, Warszawa 2023) jest pierwszą monografią dedykowaną szczegółowej analizie fragmentu *Vita Dorotheae Montoviensis* autorstwa Jana z Kwidzyna (1343–1417). Autor skoncentrował się na *Prologu*, którego konstrukcja literacka oraz treści świadczą nie tylko o ogromnej wiedzy, ale także o niezwyklej kunszcie naukowym Jana (s. 9–10).

Układ publikacji jest następujący:

Całość otwiera wstęp (s. 9–21), w którym prof. M. Dygo wprowadza czytelnika w kontekst powstania dzieła i wskazuje na jego cechy charakterystyczne. We wprowadzeniu znajdujemy cenne informacje dotyczące możliwych związków *Vita Dorotheae Montoviensis* z historią i literaturą religijną zakonu krzyżackiego oraz z kontekstem literackim epoki. Autor zwraca szczególną uwagę na relację Jana z Kwidzyna do Doroty, którą postrzega jako wybraną dla dobra Kościoła Niewiastę Dzielną – czyli *Mulier Fortis*.

Zawarta w ośmiu rozdziałach główna część opracowania dedykowana jest omówieniu szczególnych cech Doroty z Mątów, które Jan z Kwidzyna prezentuje w swoim *Prologu*.

W rozdziale pierwszym, noszącym tytuł *Powołana by prorokować* (s. 22–63), autor zamieścił cztery podrozdziały: *Objawienie Boże, Zanieś tajemnice wiary do Kościoła, Nadprzyrodzone oświecenie, Księga mądrości i wiedzy Bożej*.

Rozdział drugi nosi tytuł *Dla pożytku Kościoła* (s. 64–88) i zawiera następujące podrozdziały: *Na czas ostateczny, Siedem charyzmatów, Duch Oblubienicy, Wierny i Prawdziwy*.

Rozdział trzeci zatytułowany został *Niczym nowy Mojżesz* (s. 89–125). Autor zawarł w nim pięć podrozdziałów: *Postępować według Ducha, Morze Czerwone cierpienia, Dary Ducha więżą warowną, Człowiek miedziany i Przykład dla wszystkich*.

W rozdziale czwartym, noszącym tytuł *Służebnica Pana* (s. 126–153), zawarto następujące pięć podrozdziałów: *Czarna, ale piękna, Niewinnie cierpiąca, Boża sprawiedliwość, Cztery wymiary Krzyża, Przeznaczona do chwały*.

Rozdział piąty nosi tytuł *Wspólnota miłości* (s. 154–171). Mieszczą się w nim cztery podrozdziały: *Niezwykłe tajemnice, Choroba z miłości, O zbawienie bliskich, Moc ducha*.

Kolejny rozdział zatytułowany *Aby wejść do rekluzorium* (s. 172–195). Tworzą go następujące podrozdziały: *Pod ołtarzem Boga, Ciało podlegle grzechowi, Ciało narzędziem dobrych uczynków, Suknia chwały*.

Siódmy rozdział nosi tytuł *Bóg jest miłością* (s. 196–219). Zawarto w nim trzy podrozdziały: *Oblubieniec i Oblubienica, Duch pożąda przeciw ciału, Światło nadprzyrodzone*.

Ostatni rozdział, pod tytułem *Oglądać twarz w twarz* (s. 220–229), zawiera trzy podrozdziały: *Miłość doskonała, Potok łaski i chwały, Wszystko spisane dla wszystkich*.

W publikacji mieszczą się ponadto *Zakończenie* (s. 235–244), *Indeks tekstów biblijnych i pozabiblijnych* (s. 245–252), *Wykaz skrótów* (s. 253), *Bibliografia* (s. 254–279) oraz streszczenie w języku angielskim (s. 280–284).

Układ rozdziałów i podrozdziałów oparty jest na wewnętrznej strukturze *Prologu*. Monografia posiada charakter rozbudowanego komentarza o charakterze interdyscyplinarnym. Obok informacji historycznych, literackich znajdują się w nim omówienia licznych treści biblijnych, z którymi Jan z Kwidzyna wiąże postać Doroty z Mątów. Autor publikacji przedstawia bogaty zakres odniesień do literatury patrystycznej oraz teologicznej literatury średniowiecza. Odnosi się także do wybranych opracowań o charakterze egzegetycznym i teologiczno-biblijnym. Monografia jest bogatym źródłem wiedzy. Może ona posłużyć nie tylko jako pomoc w lekturze *Prologu Żywota Doroty z Mątów*, ale stanowić doskonały punkt wyjścia do podejmowania dalszych badań naukowych nad egzegezą Mistra Jana z Kwidzyna. Słusznie bowiem już jeden z prekursorów badań nad Janem z Kwidzyna, ks. prof. Marian Borzyszkowski, określił go jako „teologa biblijnego”. Z pewnością *Prolog* należy do tych tekstów, w których niezwykle bogactwo jego wykładu Biblii jest dostrzegalne. Z perspektywy biblisty monografia prof. Dygi jest dziełem bardzo cennym i potrzebnym. Niewielkie uwagi dotyczą konsultowanej literatury z zakresu biblistyki, która jest prezentowana obficie i z dużym wyczuciem. Można jednak zasugerować, by w kolejnych publikacjach dotyczących interpretacji tekstów biblijnych poszerzyć bibliografię o klasyczne wielotomowe słowniki z zakresu egzegezy i teologii biblijnej. Niemniej jednak można być pod wrażeniem erudycji, z jaką prowadzone są komentarze autora monografii dotyczące tekstów biblijnych.

Opracowanie prof. Dygi stanowi zatem doniosłe wydarzenie i wlewa w serca nadzieję, że duchowe bogactwo Doroty z Mątów nie zaniknie, ale nadal będzie zachwycać i inspirować. Wydaje się także, że nie przypadkiem ceniony historyk i znawca średniowiecza i zakonu krzyżackiego podejmuje się komentarza o charakterze wielodyscyplinarnym. Jest bowiem oczywiste, że aby dotknąć głębi tekstów dedykowanych Dorocie z Mątów przez Jana z Kwidzyna, nie można ograniczyć się do poziomu poszukiwań historycznych i historyczno-literackich. Należy także sięgnąć do teologii, która w późnośredniowiecznym wydaniu Jana z Kwidzyna jest niezwykle interesująca i piękna.

Ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM
Wydział Teologii UWM w Olsztynie
Wyższe Seminarium Duchowne w Elblągu
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9435-3832>